

Luka Mrdakovič

VPLIV SVETOVNEGA NOGOMETNEGA PRVENSTVA NA LOKALNO PREBIVALSTVO V JUŽNI AFRIKI

Svetovno prvenstvo v nogometu je največji dogodek najpopularnejšega športa na svetu. Nedvomno ga lahko postavimo ob bok Olimpijskim igram. Na dogodek, ki se odvija vsake štiri leta, nestrpno čaka več milijonov ljudi. Za državo, ki takšen dogodek organizira, predstavlja sam projekt veliko pozitivnih kot tudi negativnih posledic. Seveda gre tu za samo promocijo države, saj mesec dni predstavlja središče športnega sveta. Poleg tega, se v veliki večini primerov gradijo megalomanski športni objekti, gradi se prometna infrastruktura in na novo ureja javni promet. Konec koncev pa gre za veliko promocijo samega športa. Vse te stvari pa so povezane z denarjem. Če si pobližje ogledamo seznam držav, ki so svetovno prvenstvo do sedaj gostile hitro ugotovimo, da gre v večini primerov za gospodarsko visoko razvite države. Izmed osemnajstih prvenstev do danes, jih je Evropa kot kontinent gostila kar 10. Po letu 2002, ko je FIFA organizacijo prvenstva prvič zaupala azijski državi (prvenstvo sta gostili Južna Koreja in Japonska) je bilo kaj kmalu jasno, da je za organizacijo na vrsti Afrika. Maja 2004 so kandidature vložile gospodarsko najrazvitejše države v Afriki. Egipt, Maroko in Južna Afrika so se odločile za samostojno, medtem ko sta se Libija in Tunizija odločile za skupno kandidaturo. Takoj po razglasitvi organizatorja devetnajstega svetovnega prvenstva so se pojavile ugibanja ali je Južno Afriška republika sposobna organizacije tako velikega dogodka. Stvari so se dodatno zapletle po Afriškem prvenstvu v Angoli, kjer so bili nogometaši Toga žrtev terorističnega napada. Predsednik FIFE Sepp Blatter je takrat odločno stopil na stran JARa in v govoru bogate Evropske klube primerjal s kolonizatorji: *"Še vedno so prisotni stari očitki, v smislu, zakaj za vruga mora svetovno prvenstvo gostiti Afrika. Zakaj? Kolonizatorjem je bilo v preteklosti lahko potovati tja, odnesti kar je bilo vrednega. Zdaj se to nadaljuje še z nogometaši. Ko jim želimo nekaj vrniti, pa se pojavi problem. Kaj je to? To je nespoštovanje, to je pomanjkanje spoštovanja do celotne Afrike."*

Tu se pojavijo dodatna vprašanja. Kaj je predsednik FIFE Sepp Blatter imel v mislih s tem, ko je dejal, da želimo Afriki nekaj vrniti? Kaj s svetovnim nogometni prvenstvo dejansko lahko pridobijo prebivalci Južno Afriške republike?

Srednjeročni ekonomski učinki svetovnega prvenstva v Južni Afriki so v nekaj ekonomskih študijah ocenjeni na okoli 3 milijarde dolarjev. Številna nova in že delujoča podjetja bodo v času prireditve odprla 160 tisoč novih delavnih mest, od tega bo kasneje tretjina trajnih zaposlitev. Neposredni stroški prireditve in investicij v stadione, transportne in turistične zmogljivosti pa naj bi znašali okoli 2 milijardi dolarjev.

Organizatorji so morali, da so izpolnili zahteve mednarodne nogometne zveze , zgraditi pet novih stadionov, pet starih pa prenoviti. Kljub napovedi, da skupni stroški gradnje in prenove desetih stadionov ne bodo presegli 270 milijonov evrov, so nazadnje narasli na milijardo.

Zanimiva je zgodba stadiona Gree Point v mondenem Cape Townu. Gradnja je trajala 32 mesecev, saj so jo ovirale stavke gradbincev in kritike okoljevarstvenikov, ki so trdili, da bo stadion skazil pokrajino. Zaradi zahtevnosti zemljišča so stroški narasli na debelih 520 milijonov evrov, torej je ta stadion dražji celo od zdaj že znamenitega olimpijskega stadiona Ptičje gnezdo v Pekingu. A še huje je, da se nikomur v Cape Townu ne sanja, kako objekt napolniti po prvenstvu. Oba največja nogometna kluba v mestu, Ajax in Santos, nista zmožna napolniti niti precej manjših zdajšnjih stadionov, priljubljeni ragbi klub Stormers pa se ne namerava ločiti od tradicionalnega domovanja na stadionu Newlands, ki sprejme 50 tisoč gledalcev.

Vir: http://2.bp.blogspot.com/_pSOzsHmV-rA/SpMlu4ZV7WI/AAAAAAAAACy0/PHXCV-F-4M8/s400/3850003056_59226ac0b0_oFJmissingpartFacadeframe.jpg

Če pa k temu prištejemo še dodatne infrastrukturne stroške, kot so stroški temeljite prenove mednarodnega letališča v Johannesburgu in gradnja hitre železniške povezave med letališčem in mondano mestno četrtjo Sandton, se številka povzpne na več milijard. Za ta denar bi zgradili približno pol milijona stanovanj, s čemer bi vsaj deloma rešili bivanjsko stisko tistih Južnoafričanov, ki že desetletja živijo v nemogočih razmerah na obrobjih velikih mest. Ni čudno, da zlasti revnejši del prebivalstva Južne Afrike stadione vidi kot velikanske in predvsem pregrešno drage umetnine, namenjene zgolj same sebi, ki bodo v prihodnosti goltale ogromne količine denarja za vzdrževanje, ne bodo pa imele praktične vrednosti.

„Vlada se je zadolžila za dogodek, ki bo Južnoafriško republiko spremenil v igrišče za evropske turiste. Ko bo vsega konec, bomo še vedno revni.“ je zapisal Južnoafriški kolumnist Andile Mngxitamasaid. Zaradi obtožb o korupciji in drugih nepravilnostih, povezanih s projekti za svetovno prvenstvo, je južnoafriška komisija za tekmovanja sprožila celo preiskavo. Še več. Januarja lani je bil brutalno umorjen lokalni politik Jimmy Mohlala, potem ko je hotel razkriti vse nepravilnosti, povezane s stadionom Mbombela, ki so ga zgradili na parceli šole za revno skupnost v Nelspruitu blizu nacionalnega parka Kruger. Na stadionu s 46 tisoč sedeži, ki prekipeva od najsodobnejše tehnologije, bodo odigrane štiri tekme, tamkajšnje prebivalstvo pa še

naprej živi v razpadajočih barakah brez vode in elektrike. Kljub očitkom o brezglavem zapravljanju denarja organizatorji in politiki vztrajajo, da gre pri gradnji in obnovi desetih stadionov za pametno naložbo, saj naj bi tako izčrpanemu gospodarstvu pomagali, da se prej izkoplje iz recesije. Ta utemeljitev delno drži. Velikanska infrastruktura vlaganja so Južni Afriki v kriznih časih res omogočila gospodarsko rast in nova delovna mesta, država pa je ohranila vabljalnost za tuje naložbe in tako utrdila vlogo regionalne velesile. Je pa zato zgrešeno prepričanje organizatorjev, da bodo večnamenski športni objekti tudi po svetovnem prvenstvu množično privlačili mednarodne zveznike in tako prej ali slej upravičili pregrešno drago naložbo. Iz prakse je znano, da organizacija svetovnih nogometnih prvenstev bistveno ne pripomore k bogatenju prebivalstva v deželah prirediteljicah.

Vir: <http://img220.imageshack.us/i/home1jh8.png/>

Vir: <http://www.index.hr/>

8. julija 2009 je 70.000 gradbenih delavcev, ki so opravljali delo na nogometnih objektih, odkorakalo z delovnega mesta. Večina delavcev je prejela 2500 randov na mesec (okoli 224 evrov), vendar združenja trdijo, da so bili nekateri delavci krepko podplačani, saj naj bi prejeli le 40 R (okoli 3,4 evra) na teden. Govornik Narodnega združenja rudniških delavcev je televizijski hiši SABC povedal, da se bo stavka po načelu »brez plač ne bomo delali« nadaljevala, dokler ne bo Fifa organizatorjev kaznovala. Ostala združenja so celo grozila z nadaljevanjem stavke do leta 2011. Organizacijski komite je stavko podcenjeval in izrazil upanje, da bodo objekti naredi.

Poleg prenove nogometne infrastrukture so se organizatorji lotili tudi prenove infrastrukture javnega prometa v različnih mestih. Tako so začeli številne projekte,

med drugim projekt Gautrain in zagon novega sistema Bus Rapid Transit (BRT), imenovanega Rea Vaya.

Podobno kot številne ostale megalomanske projekte po celem svetu so tudi Svetovno prvenstvo 2010 povezovali z velikim številom državnih razlastitev v državi, ki so po navedbah mnogih namenjene, da polepšajo mesto, navdušijo turiste in očesu obiskovalca skrijejo bedo v barakah in lopah živečega revnega prebivalstva. Najbolj buren odziv je doživel projekt N2 Gateway, ki je predvidel izselitev preko 20.000 prebivalcev iz naselja Joe Slovo, ki se nahaja v bližini prometne vpadnice N2. Projekt je prav tako na istem mestu predvidel izgradnjo najemniških stanovanjskih objektov za čas trajanja Svetovnega prvenstva. Prebivalce bi tako preselili v drugi revni predel Cape Towna, Delft, ki se nahaja na obronkih mesta in ga s prometne vpadnice N2 ni mogoče opaziti.

Julija 2009 je Republiko Južno Afriko zajel val protestov revnih skupnosti, ki so zahtevale dostop do osnovnih storitev, služb, primernih stanovanjskih pogojev in demokratizacijo storitvene dobave. Te proteste so povezovali s Svetovnim prvenstvom, saj so se protestniki pritoževali, da denar iz javnih skladov odteka v gradnjo stadionov in posodabljanje letališč, namesto da bi se porabil za pereče socialne probleme.

Južna Afrika je razmeroma oddaljena destinacija, brez prave blagovne znamke varne in turistično prijazne države. Marketing je večinoma v roki FIFE, zato je celotna promocija dogodka slabša od pričakovane, število prijav in kupljenih vstopnic pa zaostaja za pričakovanj. Za nameček smo sredi svetovne krize, ki negativno vpliva na turistična potovanja, precej negotova pa so tudi pričakovanja glede obiska afriških držav. Južno Afriko pesti razmeroma visoka inflacija, cene pa so se pred svetovnim prvenstvom nenadzorovano dvignile. Med tujimi obiskovalci so zaradi moči dolarja še najbolj zanesljivi potniki Američani, manj Evropejci, od pričakovanih 500 tisoč tujih turistov pa jih bo prišlo četrtno manj. Poslovni uspeh je torej precej negotov in zagotovo ne bo dosegel nemškega, ne po številu gledalcev ne po marketinških in turističnih prihodkih. Preveč je ekonomskih neznank in veliko je poslovnih

posrednikov, ki pobirajo poslovno smetano pred Južnoafričani. Polkolonialnega odnosa ne more prekriti niti še tako spektakularna globalna športna prireditev.

Kdo bo v tej osupljivi igri številke pridobil največ, presodite sami. Nogomet je preprosto globalni svet v malem, šport revnih, ki prinaša biznis bogatim.

UPORABLJENA LITERATURA:

1. Bergant, Igor E., ur.

2010 Mondial. Posebna številka o svetovnem prvenstvu v nogometu. Mladina special.

Internetne povezave:

1. http://sl.wikipedia.org/wiki/Svetovno_prvenstvo_v_nogometu_2010 maj 2010.
2. <http://mondediplo.com/2008/05/13southafrica> maj 2010.
3. <http://www.labournet.net/world/0710/slovo1.html> maj 2010.
4. <http://www.engineeringnews.co.za/article/local-professionals-describe-n2-gateway-as-expensive-joke-2005-11-11> maj 2010.
5. <http://www.heraldscotland.com/the-real-winners-and-losers-of-the-beautiful-game-1.829048> maj 2010.
6. <http://www.youtube.com/watch?v=UzxwYGLjpCc> maj 2010.
7. http://www.youtube.com/watch?v=kVU_uGckfs8 maj 2010.

8. <http://ipsnews.net/news.asp?idnews=50577> maj 2010.
9. http://2.bp.blogspot.com/_pSOzsHmV-rA/SpMlu4ZV7WI/AAAAAAAAACy0/PHXCV-F-4M8/s400/3850003056_59226ac0b0_oFJmissingpartFacadeframe.jpg maj 2010.
10. <http://www.runofplay.com/2009/01/05/jimmy-mohlala-world-cup-whistleblower-shot-to-death-in-south-africa/> maj 2010.
11. <http://img220.imageshack.us/i/home1jh8.png/> maj 2010.
12. <http://www.index.hr/sport/clanak/fifa-i-juzna-afrika-odahnule-prekinut-strajk-70-tisuca-radnika-na-stadionima-koji-je-prijetio-spu/441784.aspx> maj 2010.